

Sügis tuli vee ja vilega

Päeva, mil saabub astronoomiline sügis, teavad kõik. Või saavad seda kalendrist teada. Loodus otsustas aga suve lõpetada nädalapäevad varem: klimatoloogiline sügis, s.o aeg, mil ööpäevane keskmine õhutemperatuur langeb püsivalt alla 13 kraadi, saabus Tartumaale tänavu 17. mihklikuu päeval.

Suvi lõppes ilutulestikuga

Seejärel ilmataat mõtles veidi ning lõpetas ametliku suve ilutulestiku, paukude ning piksevihmaga. Just aastaaja vahetuse tunnil kukkus senine Tartu 23. septembri soojarrekord 1901. aastast: uus on 23,6°. Valgas aga pandi kirja sellest veel 0,8 kraadi võrra kõrgem näit.

Kõrberiikides tuli sügis suviselt kuumalt: Araabia pool-

saarel oli ligi 43°. Antarktilise jääkõrbe keskel, lõunanabal, tähistati aga pidulikult kevade tulekut – algas pool aastat kestev polaarpäev. Ainult et endiselt paugub seal 60kraadine pakane...

Septembri ilm püstitas ka uusi külmarekordeid (õhus, 2 m kõrgusel). Kolmanda kuu päeva rekord on nüüdsest Tartus 0,0°, Tallinnas 0,1° ning Pärnus 2,5°. Rohupinnal, 2 cm kõrgusel, kus on harilikult kõige külmem, mõõdeti Türil koguni 6 külmakraadi.

Jõgeva agrometeoroloogide andmeil on ilmselt varaseim öökülm Eestis olnud 17. augustil 1999, mil Järva- ja Jõgevamaad tabas külmalaine. Mitu loodusvaatlejat mõõtis tol varahommikul õhus –0,1°. Kuusikul, ühel sügisestest külmapioolustest, on aga mii-

nuskraade märgitud mitmel aastal 27.–29. augustil.

Jahedat ilma oli siiski vaid mõnel päeval. Eesti keskmiseks õhutemperatuuriks rekendati meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis tavalisest kraadi võrra kõrgem näit 11,8°. Soojem oli mere ääres – Ristnas saadi õhusoojaks 13,2°, Sõrves 13,5° – jahedam oli sisemaal (Kuusikul 11° ning Jõhvis 11,1°).

Vihma sadas alla poole tavalisest kogusest, keskeltläbi 32 mm. Enam tuli Kesk-Eestis (Kuusikul 47, Türil 43 mm), vähem lõuna pool (Tartus 14). Nii kuiva sügise algust on väga harva olnud. See-eest oli päikest näha kolmandiku võrra enam.

Mihkliküla päeval, ilmaennustamise seisukohalt olulisel päeval, puhus lõunatuul. Viljandimaa rahvatarkuse kohaselt sel juhul “ei tule lumi enam kunagi maha”. Jube lugu.

Ilmast mujal ja muiste

28. septembril tabas Itaaliat üks kõigi aegade suurimaid elektrikatkestusi: 57 miljonit elanikku jäid pimedusse. Põhjus: tugev torm lõhkus mitu kõrgepingeliini, mis toitsid Šveitsist ja Prantsusmaalt

Itaalia energiasüsteemi. Kuuldavasti oli tuul nii võimas, et maast lahtirebitud puud lendasid liinidele.

Taifuun Dujuan (hiina keeli asalea) rappis Taiwani ja Hongkongi, samasugust pahandust tegi taifuun Maemi (korea keeli ritsikas) Jaapanis, orkaan Fabian möllas Bermudal ning Isabel USAs. Viimase eest las kis pealinnast jalga isegi president Bush. Vastutuse Isabeli tekitatud kahju eest olevat endale võtnud al-Qaida!

Lõpuks ometi on kokku loetud Euroopa suvise kuumalaine tõttu surnud inimesed: Prantsusmaal oli neid 14 802 ja Hollandis 1400.

1903. a mihklikuu Tartus oli samasugune kui tänavu: keskmine temperatuur 12°, vihma 14 mm. Postimehele teatati järgmist.

Pärnust: Mitu päeva mässas siinpool hirmus torm ja sajab vihma. Põllud on vett täis, vilja kokkupanemine vilets.

Tartust: Viimase tormi ajal on Soome lahes rohkesti laevaõnnetusi olnud. Nagu Tallinna lehed teatavad, on 8 kaubalaeva tormi ohvriks langenud. Neist mõned on täiesti hukka läinud.

Viljandist: Talve kipub vägisi kätte tulema. Inimesed kisuavad juba talvehilbud selga.

Võnnust: Kuigi näituse aeg oli ilm väga ilus, aga sellegi pärast ei ilmunud suurt rahvahulka kohale. Võidukündmise kohale ilmus sel aastal ainult üks ainukene kündja oma hobuste ja adraga.

Põlvast: 8. skp peeti kiriku ligidal laata. Nimetatud laata on

ju vanast ajast kakeluste pärast kuulus. Kakelus olevat tänavu gi kole, kus mitu inimest elukardetavaid haavu saanud. Nagu nägijad tõendavad, olnud alkohol laadal väga tegev.

AIN KALLIS